

memorii | jurnale

Alexandru Mironescu (1903–1973), om de știință, scriitor și filozof, a urmat studii de fizică și chimie la Universitatea din București și la Sorbona, unde și-a obținut și doctoratul în chimie. Un al doilea doctorat, în filozofie, l-a susținut la Universitatea din București. A activat ca profesor de chimie în cadrul aceleiași universități, la Facultatea de Științe (1929–1949). A făcut parte din celebra grupare a Rugului Aprins de la Mănăstirea Antim (București). A fost preocupat de relația dintre credință și știință, precum și de complexul raport dintre cultură și spiritualitate. Persecutat de regimul comunist, este îndepărtat din învățământul universitar (1949) și, mai târziu, va fi arestat și întemnițat (1958), alături de fiul său, studentul Șerban Mironescu, și de alți membri ai Rugului Aprins, sub acuzația de activitate subversivă. A fost condamnat la 20 de ani de închisoare și eliberat în 1963. A desfășurat o activitate publicistică prodigioasă. În afară de lucrări de specialitate, a publicat romanele *Oamenii nimănui* (București, 1935) și *Destrămarea* (București, 1939), precum și lucrări cu caracter filozofic și teologic, dintre care menționăm: *Limitele cunoașterii științifice* (București 1945, republicată în 1992 și 1994), *Certitudine și adevăr* (1947, republicată în 1992). Postum, i-au fost publicate romanele *Serile singurătății* (București, 1996) și *Ziduri între vii* (București, 1996), un volum de versuri, *Poeme filocalice* (Slobozia, 1999), un volum de teatru, *Ruth: Coborâți la prima?* (București, 2003), și câteva cărți de eseuri: *Kairos: Eseu de teologia istoriei* (București, 1998), *Docendo discitur* (Constanța, 1999), *La scaunul singurătății* (Cluj-Napoca, 2015). Tot postum i-a mai apărut un jurnal de idei, *Floarea de Foc* (București, 2001 și 2019), alături de volumele *Admirabila tăcere: Jurnal (1967–1968)* (București, 2014) și *Admirabila tăcere: Jurnal (1968–1969)* (Humanitas, București, 2019), precum și *Calea inimii: Eseuri în duhul Rugului Aprins* (Humanitas, București, 2019).

**ALEXANDRU
MIRONESCU**
**ADMIRABILA
TĂCERE**

JURNAL
1970-1972

Ediție îngrijită și prefațată
de Marius Vasileanu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Dionisie Pirvuloiu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Corina Roncea, Dan Dulgheru

Tipărit la Artprint

© HUMANITAS, 2023, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Mironescu, Alexandru
Admirabila tăcere: jurnal, 1970–1972 / Alexandru Mironescu;
ed. îngrij. și pref. de Marius Vasileanu. – București: Humanitas, 2023
ISBN 978-973-50-7189-9
I. Vasileanu, Marius (ed.; pref.)
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

CUPRINS

<i>Testamentul lui Alexandru Mironescu</i>	
Prefață de Marius Vasileanu	7
<i>Notă asupra ediției</i>	17
1970	19
Ianuarie 19 Februarie 38 Martie 56 Aprilie 76	
Mai 91 Iunie 109 Iulie 129 August 147	
Septembrie 158 Octombrie 175 Noiembrie 191	
Decembrie 213	
1971	231
Ianuarie 231 Februarie 254 Martie 271 Aprilie 297	
Mai 327 Iunie 346 Iulie 365 August 397	
Septembrie 421 Octombrie 440 Noiembrie 461	
1972	469
Ianuarie–februarie 469 Martie 472 Aprilie 473	
Mai 476 Iunie 478 Iulie 480 August 488	
Septembrie 492 Octombrie 501 Noiembrie 506	

PREFAȚĂ

Testamentul lui Alexandru Mironescu

În anul semicentenarului morții lui Alexandru Mironescu apare, iată, volumul trei, ultimul, din *Jurnalul* acestuia. Dacă ar fi fost publicat integral în primii ani de după 1989 ar fi produs, neîndoielnic, ecouri substanțial mai generoase, așa cum ar fi meritat. Oricum, și volumele anterioare¹ ale *Jurnalului* au avut parte de o bună primire, numai că astăzi receptarea literaturii memorialistice privitoare la dictatura comunistă se află într-o altă etapă și este viciată de un interes sensibil diminuat din partea noilor generații. Pe de altă parte, avem avantajul deschiderii (fie și parțiale, încă) a numeroase arhive, iar perspectiva determinată ineluctabil de distanța în timp aduce din ce în ce mai multe studii profesionist elaborate.

Profesorul universitar, cercetătorul, scriitorul, publicistul Alexandru Mironescu (10 iulie 1903 – 20 ianuarie 1973), unul dintre întemeietorii mișcării cultural-spirituale Rugul Aprins, pornită la Mănăstirea Antim (București) în anii '40, se dovedește un diarist de cursă lungă. Și se alătură cu aceste trei volume marilor autori de jurnale din literatura română, de la Mircea Eliade, Mihail Sebastian și Jeni Acterian până la N. Steinhardt – i-am numit aici doar pe câțiva dintre cei cu care Alexandru

1. Vezi *Admirabila tăcere: Jurnal (1967–1968)*, vol. I, Eikon, București, 2014, și *Admirabila tăcere: Jurnal (1968–1969)*, Humanitas, București, 2019, vol. II.

Mironescu este coleg de generație, unii fiindu-i prieteni. Pentru Al. Mironescu însă, ca și în cazul lui N. Steinhardt, *Jurnalul* este doar un pretext de mărturie spirituală, iar abia apoi literatură.

Teza mea este că prin acest *Jurnal* avem acces concomitent și la *testamentul* lui Alexandru Mironescu, fapt asupra căruia voi stăruii în continuare.

Jurnalul de față, considerat în ansamblul celor trei volume, este totodată și un *testament de ordin spiritual*, desfășurat exuberant pe parcursul multor sute de pagini, între anii 1967–1972. Un testament implicit, iar nu explicit.

Din nefericire, Al. Mironescu a constatat el însuși la eliberarea din închisorile comuniste (13 noiembrie 1963) – la care fusese condamnat ca deținut politic, alături de bună parte din confrății săi din Rugul Aprins – că paginile de jurnal pe care le scrisese anterior arestului (14 iunie 1958) s-au pierdut, după ce fuseseră sechestrate de Securitate. Eforturile ulterioare de recuperare a acestui *Jurnal* „arestat“, întreprinse mai ales după 1989, s-au dovedit fără succes.

În anii '90 Părintele Andrei Scrima realizează încă din primele pagini ale celui mai însemnat volum scris până astăzi despre mișcarea Rugul Aprins¹ o necesară hermeneutică la *Scrisoarea Părintelui Ioan cel Străin*, părintele rus refugiat politic, găzduit vremelnice în România (din noiembrie 1943 până la finalul anului 1946, când este din nou arestat de sovietici și deportat în 1947 în URSS), unul dintre duhovnicii întâlnirilor de la Mănăstirea Antim. Și vorbește acolo despre *moștenirea* spirituală lăsată printr-un *anume* fel de transmite (parádosis). Aceasta este limita luminoasă a unei inenarabile *moșteniri*, la care Pr. Andrei Scrima se referă în termeni diafani ori în simboluri...

În siajul *moștenirii* despre care vorbește A. Scrima se situează și testamentul, moștenirea lui Al. Mironescu, chiar dacă laică,

1. André Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, volum apărut la Humanitas în mai multe ediții; în rândurile de față vom face trimitere la ediția din anul 2012.

chiar dacă trebuie pus un bemol. Testamentul său inserat din abundență în *Jurnal* – precum și în alte câteva pagini de mărturie personală publicate deja¹ – se constituie, în ultimă instanță, într-o ilustrare vie a ceea ce el însuși primise, printr-o *anume* binecuvântare de la Părintele Ioan cel Străin. Evident, în primul capitol din volumul lui A. Scrima este comentat și decriptat un text testamentar explicit.

Instrumentarul cu care Al. Mironescu ne pune la dispoziție această moștenire, acest testament inserat în *Jurnal*, devenit solubil precum o lingură de miere într-un pahar cu apă, este seducător din perspectivă literară, puternic ancorat deopotrivă în cultura universală și în cea patristică (ortodoxă), măiestru impregnat de inteligență duhovnicească. Fiindcă Alexandru Mironescu are vocație și de magistrul, și de scriitor.

Pentru a fi corecți față de autor ar trebui să ținem cont de ceea ce el însuși notează, cu entuziasmul primei tinereți, în câteva dintre scrisorile pariziene pe care le trimite familiei. Aflat între anii 1926 și 1929 în Franța pentru studii doctorale de chimie și fizică, Al. Mironescu este, firesc, fascinat de mai tot ceea ce întâlnește acolo, de la atmosfera și emulația din laboratorul de chimie, unde lucrează zilnic până la extenuare, alături de profesorii săi, de alți colegi doctoranzi, până la universul spiritual-cultural-artistic-științific-social-politic inepuizabil, captivant, efervescent al Parisului anilor '20. Chiar aceste sporadice scrisori către familie devin un fel de jurnal, de care Alexandru Constantin Mironescu este conștient. De aceea, tânărul Codin, diminutivul de la Constantin, cu care este apelat de familie și prieteni, cere să-i fie păstrate scrisorile. Le va publica ulterior, fragmentar, într-un volum pe care-l pregătește el însuși la maturitate, dar apărut postum (*Valea lui Iosafat*,

1. Cu precădere în eseu intitulat *Calea către inima mea*, inserat în volumul *Calea inimii: Eseuri în dubul Rugului Aprins*, Humanitas, București, 2019 și în volumul *La scaunul mărturisirii*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Ed. Eminescu, București, 2001). De pildă (p. 189): „Paris, 1926. E adevărat că suntem tineri, 20-25 de ani. Dar nu asta e viața noastră. Ea nu va avea valoare, un sens, decât dacă ne vom putea uita la ea după vreo 30-40 de ani. Spuneam 20-25 de ani, dar de fapt trăiesc [abia] de trei-patru ani. Ce contează, în adevăr, copilăria și adolescența mea semi-conștientă! Dusă ca o plantă, ca un animal domestic. [...] E foarte greu voi acolo măcar să bănuieți transformările pe care le-a adus în mine Parisul. Dacă aș reprezenta, printr-un grafic, punctul de coordonate însemnând «imbecilitatea», de acolo ar porni o linie ascendentă. Să știi că dacă voi scrie vreodată în viața mea, aici s-au pus temeliiile și plămada, în această epocă. Parisul oferă vieții un material bogat, uluitor de bogat. La București discuțiile dintre mine și Alecu se cam epuizaseră. Aici, ceasuri întregi pe zi discutăm cu pasiune. Suntem doldora de idei și de impresii, și câte nu rămân nici măcar enunțate. Când ne vom reîntâlni, ani întregi o să am ce să vă spun. Dacă sunt sortit să produc ceva, apoi sursa s-a deschis aici.“

Trebuie precizat, Alecu, bun prieten al lui Codin, este Alexandru Vianu (1903–1936), frate mai tânăr al lui Tudor Vianu, mort din păcate, timpuriu, la câțiva ani după prezența lor în Paris, amândoi pentru studii doctorale...

Să nu privim edulcorat însă! Cultură înaltă, indubitabil, da – între alții, Al. Mironescu îl cultivă, împreună cu Alexandru Vianu, pe Jacques Maritain, așa cum frecventează constant și muzee, teatre, spectacole ș.a –, dar... atmosfera Parisului pentru un tânăr de douăzeci și ceva de ani pare incompletă, astfel încât, Codin Mironescu le mai scrie fraților săi (p. 177): „Să-ți vorbesc despre franțuzoaice, ei bine, iată, îți vorbesc, sunt fermecătoare, sunt incomparabile. Grația și finețea lor native mi se par daruri caracteristice, și s-ar putea unice.“

Ulterior acestui apex existențial, chiar dacă petrecut în jurul vârstei de douăzeci și cinci de ani, în care realmente a avut

importante realizări – un doctorat susținut la Faculté des Sciences de l'Université de Sorbonne, Paris (1929), îndrumat de celebri profesori-chimiști, precum Marcel Sommelet și Auguste Béhal –, Alexandru Mironescu a revenit în țară. În România își continuă cercetările în domeniul hidrocarburilor, are invenții omologate în Europa, predă la Universitatea din București etc. În paralel, publică două romane, scrie asiduu în presa vremii, ține conferințe la Radio, la Sala Dalles, la Ateneul Român etc. Este un membru secundar, dar entuziast al grupului *Criterion*.

Peste ani, observațiile sale din epistolele pariziene se adevăresc, prin prisma prezentului *Jurnal*. Ceea ce pare teribilism juvenil în anii '20 este regăsit cu umor, cu gravitate, cu aceeași efervescentă în însemnările sale periodice din „Admirabila tăcere“.

„Mă cuprinde multă melancolie la gândul că se apropie clipa despărțirii de Paris, căruia, hotărât, îi datorez toată formația mea. Aici, [în] spiritul meu, s-a ales lumina de întuneric. Nu știu câte surâsuri voi stârni, dar de acum înainte un mediu european îmi este indispensabil.“ (p. 226), notează în finalul anilor '20. Ei bine, epura acelui moment de inflexiune se regăsește în întreaga viață și operă a profesorului Al. Mironescu. Tot ceea ce întreprinde ulterior îl apropie mai adânc de esența „mediului european“, devenit „indispensabil“, așa cum elocvent va fi ilustrat și în *Jurnalul* său. De pildă, același „mediu european“, în chiar volumul de față: „29.X.1971 Dorința mea de a fi un cetățean european a fost o dorință vie a tinereții mele. Nu s-a realizat atât de repede cum îmi închipuiam și visam, dar niciodată nu m-am îndoit de ceea ce am simțit a fi sensul inexorabil al istoriei. Firește, îmi dau [seama] azi mai bine decât acum patruzeci și mai bine de ani cât e de complexă ecuația desfășurării istoriei, dar am certitudinea – omenește vorbind – că Statele Unite ale Europei vor fi o realitate într-un viitor apropiat.“

Cu atât mai limpede, aderența lui Al. Mironescu la creștinismul ortodox este vădit europeană, universală, lipsită de reflexele parohiale filetiste. De altfel, europeană era atmosfera în care viețuiau majoritatea participanților la întâlnirile Rugului Aprins, personalități precum Pr. Daniil Sandu Tudor, Pr. Benedict Ghiuș, Pr. Andrei Scrima, Vasile Voiculescu, Ștefan Todirașcu – i-am enumerat pe cei amintiți cel mai des în acest *Jurnal*, doar câțiva dintre membrii emblematici, alături de Alexandru Mironescu, desigur.

Bună parte dintre intelectualii generației '27 – iar Sandu Tudor, Alexandru Mironescu, Paul Sterian, viitori membri ai Rugului Aprins, au fost prezenți atunci, acolo, în aceeași grupare cu cei care între timp au dobândit o mai mare notorietate (P. Comarnescu, C. Noica, M. Eliade, E. Ionesco, E. Cioran, M. Vulcănescu, M. Sebastian etc.) – funcționau în realitate impregnați de „spiritul Criterionului“ (potrivit expresiei lui Mircea Eliade), adică depășeau, măcar uneori, în pofida polemicilor acute, distanțele politico-ideologice ori interetnice. „Spiritul Criterionului“ a fost transbordat ulterior și în întâlnirile Rugului Aprins, și în opera membrilor acestei mișcări considerate unicat în creștinismul ortodox. Bineînțeles, ecoul Rugului Aprins se regăsește constant în toate scrierile lui Alexandru Mironescu, și mai limpede parcă în *Jurnal*, după cum am explicat în introducerile la cele două volume anterioare ale *Jurnalului*.

Paginile din urmă ale *Jurnalului*, prezente în acest volum, aduc o amprentă particulară generată de sănătatea din ce în ce mai precară a autorului. Cartea de față cuprinde notațiile făcute în perioada 1 ianuarie 1970 – 7 noiembrie 1972. La puțină vreme după ultima pagină de *Jurnal*, în ziua de 20 ianuarie 1973, Alexandru Mironescu pleacă din această lume.

Sunt păstrate și în acest volum aceleași notații și meditații de ordin social-politic, cultural și spiritual, dar, spre final, devin

adesea laconice. Conștient că sfârșitul poate sosi oricând, în urma unei grave operații la care fusese supus, autorul se retrage mai mult în rugăciune, însuși actul de a scrie aici devine o formă de sacrificiu, de rugă. Atmosfera testamentară devine și mai clară. În mod natural, pe pagina ultimă a *Jurnalului* său Alexandru Mironescu scrie câteva gânduri despre învierea lui Iisus Hristos...

Un alt punct de inflexiune în viața lui Alexandru Mironescu îl constituie experiența carcerală. Detenția în sine reprezintă o aspră experiență de viață, pe care profesorul o percepe în cheie spirituală. Este și „secretul“ grație căruia iese întărit din diabolicele închisori comuniste, cum li s-a întâmplat multora. Imediat, la doar câteva zile după eliberarea din închisoare, Al. Mironescu începe să-și aștearnă în scris câteva memorii din ceea ce a trăit acolo. Și, precum odinioară, la Paris, când nu se mai sătura de experimentele de laborator, volumul rezultat¹ este scris aproape dintr-o respirație: aproape cinci sute de pagini, în aproximativ jumătate de an. Este un jurnal de idei, în care printre citate, fișe de lectură, profesorul Mironescu strecoară amintiri despre bunul său prieten Pr. Daniil Sandu Tudor, mort ca un martir în închisoarea de la Aiud (noiembrie 1962), despre alți apropiați, din experiența carcerală, în general. Din delicatețe ori pentru a-i proteja, uneori scrie printre rânduri, unele nume sunt notate doar cu inițiale, așa cum procedează apoi în întregul *Jurnal*.

Limitele spiritului său științific sunt surmontate de trăirile de ordin duhovnicesc. Întrucât se apropiase în anii premergători celui de-al Doilea Război Mondial de filozofia științei și chiar susținuse un nou doctorat, în filozofie, profesorul Al. Mironescu face impresie, mai ales în rândul confrăților de la Antim: „Momentele acelea stăruie în amintire ca un fel de

1. *Floarea de Foc*, Eikon, București, 2019, cu un Cuvânt înainte de Mihail Șora și o Postfață de pr. Benedict Ghiuș. Prima ediție a apărut, cu numeroase probleme de redactare, la Elion, București, 2001.

celebrare a inexterminabilei libertăți a omului viu. Amplul său studiu *Limitele cunoașterii științifice*¹, publicat în 1945, inovator în multe privințe la epoca aceea, include, credem, și astăzi câteva din interogațiile cardinale ale filozofiei științei“, notează peste ani A. Scrima (*Timpul rugului aprins*, p. 160). Curiozitatea și empatia profesorului cu marile evenimente ale cunoașterii științifice nu încetează nicicând, iată ce găsim în *Jurnalul* de față: „5.II.1971 Așezarea s-a făcut de asemenea cu așteptare și emoție. Când s-a anunțat așezarea pe Lună abia mi-am dominat izbucnirea în plâns. Sunt excesiv de sensibil – moștenire de la tata, și amplificată de viața mea personală – la expresiile geniului omenesc, la expresia însușirilor lui de extraordinară noblețe“. Sau „13.IV.1971 Știința care a luat în primire așa-numita ordine materială adâncindu-se în acest studiu – mai ales în ultimele trei decade – cu posibilitățile majore ale geniului omenesc, a deschis în vremea noastră, și pentru omul modern, o perspectivă de apropiere și de înțelegere a existenței, a *realității* ordinii spirituale, și îi poate *arăta* că aceasta nu e o ficțiune, o fantezie a unor oameni de imaginație sau sugestionabili, ci că are o acoperire, nu e într-un vid.“

Profesorul, a cărui acuitate spirituală pare să sporească pe măsură ce înaintează în vârstă, are adesea în *Jurnal* pagini în care pledează pentru rolul proactiv pe care ar trebui să-l cultive Biserica Ortodoxă în raport cu modernitatea, cu lumea în care trăim.

Care este, așadar, testamentul, moștenirea lui Alexandru Mironescu, lăsată prin acest *Jurnal*?

Este bucuria pură, bucuria celui dedicat cunoașterii sub toate formele: umană, divină și mai ales a propriei sale ființe.

1. *Limitele cunoașterii științifice: Contribuția științelor experimentale la problema epistemologică*, Fundația „Regele Mihai“, București, 1945. Volumul a fost reeditat la Harisma, București, 1994, cu o Prefață semnată de pr. Constantin Galeriu și Andrei Dorobanțu.

Este o anume atitudine de viață provenită din bogata sa experiență, a unei puternice personalități, insuficient creionate mai sus, care se regăsește cu prisosință în *Jurnal*. Cercetătorul chimist, validat prin viața sa științifică, care se apropie treptat de filozofia științei și de filozofia religiei, ulterior de mistica creștin ortodoxă în forma sa cea mai vie, prin practica isihastă, la Rugul Aprins, pledează în acest *Jurnal* în favoarea științei, dar totodată pentru non-idolatrizarea științei...

Este o formă de generozitate deschisă spre toate orizonturile căutării spirituale. Mahatma Gandhi, Sri Aurobindo ori Paul Brunton sunt citați, pe alocuri critic, alături de scriitorii pe care Pr. Benedict Ghiuș îi numește „din aceeași familie“ cu Alexandru Mironescu, de asemenea îndelung cercetați în *Jurnal*: Leon Bloy, Ernest Hello, Alexis Carrel, Antoine de Saint-Exupéry, Pierre Teilhard de Chardin.

Este o deschidere realistă către realitatea prezentă și viitoare, mai ales cea politică – comunismul va cădea, intuiția Mironescu, tocmai în 1968 când nimeni nu credea aceasta, ba chiar o seamă de intelectuali români aveau la partidul comunist.

Este o formă superioară de luciditate (trezvie) care nu se lasă amăgită de cântecele de sirenă, din ce în ce mai abil deghi-zate, ale acestei lumi. Iar Al. Mironescu întreprinde în *Jurnal* ample incursiuni pe mările și oceanele cunoașterii umane pentru devoalarea cântecelor de sirenă: fie acestea geopolitice, fie culturale, fie spirituale.

Este o specie de creștinism ortodox în care primează căutarea Dumnezeuului celui Viu, conform îndemnului apostolic din *Galateni* (3, 28–29). De aceea, creștinismul mărturisit de *Jurnalul* lui Al. Mironescu nu este nicicând încruntat, este optimist și încrezător în generozitatea Duhului.

Este o sănătoasă oază de normalitate: „19.VII.1971 Aș vrea să notez aici, cu acest prilej, că o caracteristică a familiei mele, pe linia și de partea tatei, a fost umorul. Tata, unchiul, o parte din mătușile mele, toți frații mei au fost oameni de duh și

uneori [în] foarte dificile situații umorul a biruit, ca un accent profund al naturii omului. Îmi aduc aminte cu emoție și cu o oarecare nobilă mândrie de asemenea situații, în care cuvântul de duh salva ceva din hăul tenebrelor și al amărăciunilor, altfel, iremediabile. Umorul a fost – de câte ori! – ca lumina unui blazon!“

Este o compoziție polifonică pe care cititorul însuși e chemat să o descopere și s-o decipteze în funcție de propria sa generozitate și maturitate spirituală. Fiindcă testamentul și moștenirea lăsate de Alexandru Mironescu prin acest *Jurnal* constituie încă o filă din bogata și rafinata moștenire a Rugului Aprins.

Marius Vasileanu

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Precum primele două volume, și acesta se bazează pe dactilograma *Jurnalului* scris de Alexandru Mironescu. Conform informațiilor de până acum, manuscrisul nu s-a păstrat, posibil să fi fost distrus la indicația autorului, în respectul celor notate chiar în volumul de față (v. p. 268), fiindcă Al. Mironescu prefera, în general, drept formă definitivă pe aceea din dactilogramă. Cel mai probabil, textul acestui volum a fost dactilografiat după decesul autorului și, nefiind revăzut, a generat numeroase inadvertențe.

Am corectat termenii scriși eronat, inclusiv cuvintele și expresiile în latină sau în limbile moderne, și am întregit omisiunile evidente. Am reușit decriptarea și explicarea majorității numelor scrise cu inițiale; identificarea acestora am notat-o în paranteze drepte. Acolo unde au existat incertitudini, am adăugat un semn al întrebării, precum: I.B. [Ion Biberi?]. Aceeași explicare a fost operată în cazul altor nume proprii, unor instituții etc. În text parantezele drepte [...] aparțin îngrijitorului ediției. Dactilograma conține și spații goale, unde probabil textul manuscrisului nu a fost lizibil, ceea ce am marcat astfel: [?]. Același marcaj a fost făcut pentru termenii incerti. Am operat intervenții minimale pe text, conform *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția din 2021, renunțând la formele etimologice ori ieșite din uz ale unor cuvinte precum: *turbure*, *mesagiu* etc.

Traducerile unor fraze sau paragrafe în limbi străine, citate în text, aparțin autorului, cu excepția celor aflate în note, care aparțin redactorului.

Celelalte note aparțin redactorului de carte și îngrijitorului ediției.

M.V.

1. I. O zi minunată, blândă, de iarnă, petrecută la Cernica, împreună cu soția, și alte două familii, invitați ai Mitropolitului Tit, gazdă plăcută și generoasă. Am participat la slujbă, apoi la masă. După-amiază a venit și Pr. Benedict [Ghiuș].

Un fapt destul de curios, dar verificat neconținut de-a lungul întregii mele vieți. După felul în care se prezintă *începutul* unui demers, așa se va desfășura până la sfârșit, fie că e vorba de desfășurarea unui lucru mai gingaș și de mai lungă durată sau de un lucru banal. Bunăoară mă duc de ani de zile, din două în două săptămâni, la fratele meu la Spitalul de bolnavi cronici din comuna Domnești. Călătoria e în principiu dificilă, plicticoasă, complicată de așteptări și înghesuială: troleibuz-tramvai-cursă. Ei bine, dacă troleibuzul vine repede și gol, sunt sigur și liniștit că legătura cu tramvaiul și cursa vor fi la fel; și așa se întâmplă invariabil. Dacă, apropiindu-mă de stație, troleibuzul îmi pleacă de sub nas sau trebuie să aștept mult, așa va fi și cu tramvaiul și cu cursa. Cu drumul la Cernica e la fel. Azi, de-acasă la Cernica, am făcut 35 de minute. Ajunși în stație autobuzul a venit numaidecât și aproape gol. Când ne-am dat jos din el numaidecât a sosit tramvaiul, care a mers fără poticniri și întâzieri. Când ne-am dat jos cursa era în stație, și în două minute a plecat. Era curată și locuri la dispoziție. Și în proiectele și demersurile complexe și complicate din viața

mea s-au produs foarte adeseori, ca să zic așa, semne, sau indicații premonitorii, care îmi arătau ca nota *La* a unui diapazon, ca nota dominantă a unei game, ca indicația de tonalitate a unei simfonii, cam cum vor decurge proiectele, planurile, sau un lucru pe care trebuie să-l fac. Asemenea semnalizări s-au produs în viața mea și la începutul unor evenimente sau decizii, sau situații foarte importante pentru mine. Aceste semnalizări mi-au fost de mare ajutor în intensificarea conștiinței, atenției, trezviei pe care le reclamă împrejurarea, cât și a alegerii mijloacelor celor mai potrivite. De la o vreme în viața mea din această atenție și din aceste mijloace n-au mai lipsit niciodată rugăciunea și recomandările duhovnicești.

2. I. Acum nu mai poate exista nici o îndoială că occidentali, oamenii politici, intelectualii și o bună parte dacă nu chiar toți cetățenii obișnuiți – știu bine care este conținutul real al regimului comunist și cum trăiesc efectiv popoarele „eliberate“ din „lagărul socialist“. E de văzut acum în această foarte deplină cunoștință de cauză ce fel de clarificări se vor produce. La începutul acestui an domnește un oarecare optimism.

4. I. Prostul era pentru Dostoievski, știu, un om foarte documentat. Când eram tânăr aveam un prieten care pe linia *Dicționarului prostiei omenеști* aduna un material uimitor pe care, din când în când, ni-l citea, iar noi făceam adevărate ședințe de răs homeric. Prostia era atunci un fapt omenesc care se preta și determina hazul, râsul, comentariul buf, și apoi se putea cu cea mai mare ușurință trece mai departe la ordinea de zi. De-atunci însă lucrurile s-au schimbat și s-au complicat foarte mult pentru că omul și universul uman au căpătat o însemnătate și au luat o amploare necunoscute până acum în istoria lumii. Omul nu mai poate fi tratat ca o întâmplare sau ca o bazaconie, nici destinul lui. Sumbrou sub raportul problemelor, mai bogați ca oricând, așa că orice eveniment material sau spiritual are în noi un răsunet enorm, complicațiile și

problemele care se precipită în noi sunt enorme și aproape nesfârșite. Avem azi o filozofie a absurdului, a neantului, a stupidului, care și ea pune grave sau serioase nedumeriri și probleme. Azi întâlnirea cu niște proști sau cu prostia mă tulbură profund, iar când constat ce este în ei ireversibil și iremediabil mă deprimă, îmi creează o alarmă, o panică, o stare îngrozitoare, ca și cum la nivelul acesta se joacă sau s-ar putea juca soarta Lumii, adică soarta a tot ce a adunat și are ea mai de preț. Prostul nu mai e prost ca altădată, nici prostia nu mai e inofensivă. El și ea solicită drama și implică tragedia, iar de hohote de râs nici nu mai poate fi vorba. Contactul cu prostul și cu prostia tulbură azi vaste ape interioare.

Citez din cartea unui filozof [Constantin Micu Stavilă], asistent pe vremuri al Prof. I.P. [Ion Petrovici]: „A cere omului să fie autentic înseamnă a-l sili să regreseze într-o regiune sub-umană, căci autentic, în înțelesul propriu al cuvântului, este numai animalul, în timp ce omul este ființa neautentică prin excelență. Spiritualitatea umană, luată în ansamblul ei, nu este altceva decât efortul susținut al omenirii de a ieși din real, pentru a pătrunde în supraréal, de a nega lumea autentică a naturii pentru a construi o alta convențională, a culturii (!?!?). Cultura reprezintă astfel ceea ce nu este autentic“. Asemenea grozave și incontestabile prostii nu se mai pot scrie astăzi. Ca și minciunile boacăne, asemenea prostii puteau fi imediat diagnosticate, iar apărarea de ele nu e spontană, simplă și naturală. În universul suprasaturat de valori, de controverse, de confuzii, de propagande, prostiile s-au subțiat, și impostura, surogatul, prefabricatul, contrafăcutul sunt mai greu de discernut. Altă dată se spunea că cele mai abominabile minciuni sunt acelea care se apropie mai mult de adevăr. Astăzi, *toate* prostiile sunt abominabile.

Alt citat din același filozof, pe care recent l-am auzit de 2-3 ori vorbind la Europa Liberă, prilej cu care mi-am adus aminte de el: „Legătura omului cu natura nu este una de participare